

ОСОБЛИВОСТІ ЗАВОДСЬКОГО ТИПУ ОВЕЦЬ ТОВ «ШАРОЛЕЗЬКА ВІВЦЯ»

*В.М. Туринський, доктор сільськогосподарських наук, професор
В.І. Похил, О.М. Похил, кандидати сільськогосподарських наук
Дніпропетровський державний аграрний університет*

Дослідженнями встановлена доцільність використання овець дніпропетровського типу асканійської м'ясо-вовнової породи в умовах центрального регіону України з метою отримання різносторонньої продукції високої якості.

Вівці, дніпропетровський тип, селекція, продуктивність.

В умовах ринкової економіки подальший розвиток вівчарства має базуватися на інтенсифікації галузі, удосконаленні генетичного потенціалу овець, виробництві конкурентоспроможної продукції та зміцненні кормової бази. До числа овець, які вирізняються високою скоростиглістю, є основним джерелом виробництва високоякісної баранини, насамперед ягнятини і цінної напівтонкої кросбредної вовни, належать м'ясо-вовнові напівтонкорунні вівці. Тому у практиці світового вівчарства м'ясо-вовнове напівтонкорунне вівчарство посідає провідне місце. На нього припадає 28 % всього поголів'я овець, 31–33% – виробництва баранини і 43–44% – кросбредної митої вовни [1].

В Україні ще донедавна селекція у вівчарстві була спрямована на отримання овець з тонкою вовною, лише у небагатьох господарствах схрещували тонкорунних овець з баранами напівтонкорунних м'ясо-вовнових порід. Як наслідок у деяких регіонах були створені масиви кросбредних овець, які у 2000 році апробовані та затверджені як самостійна асканійська м'ясо-вовнова порода овець з кросбредною вовною, яка має 5 внутрішньопородних типів. В їх числа занесено дніпропетровський тип, виведений в ДПЗ «Руно» і КСП «Вперед» Дніпропетровської області [2].

Матеріал та методика дослідження. Експериментальна частина роботи проводилась у племінному репродукторі ТОВ «Шаролезька вівця».

Об'єктом досліджень були вівці дніпропетровського типу асканійської м'ясо-вовнової породи.

Вовнову продуктивність дослідних овець вивчали за результатами індивідуального бонітування і стрижки згідно з «Інструкції з бонітування овець» та у лабораторних умовах. Під час бонітування у виробничих умовах визначали: довжину, якість вовни, її густоту, колір жиропоту, оброслість тварин, міцність конституції.

Дослідження фізичних та технологічних властивостей вовни проводили у лабораторії кафедри технології виробництва та переробки продуктів тваринництва Дніпропетровського державного аграрного університету згідно з методикою ВІТу.

М'ясну продуктивність вивчали за контрольним забоем баранців по 3 голови з кожної групи в 4-, 6-, 8- і 12-місячному віці. У цьому разі зважали на живу масу після 24-годинної голодної витримки і результати первинної обробки туш.

Результати дослідження. Селекційно-племінна робота зі створення популяції овець з відмінними м'ясо-вовновими якостями у КСП «Вперед» Новомосковського району проводилася з 1980 року складним відтворювальним схрещуванням асканійських тонкорунних маток з баранами лінкольн, ромні-марш, північно-кавказська м'ясо-вовнова, горний корідель, російська довгововнова, новозеландський корідель та асканійський крос-бред [3].

У 1990 році ця популяція овець була апробована державною комісією і затверджена у Міністерстві сільського господарства СРСР, як новий український внутрішньопородний тип радянської м'ясо-вовнової породи.

У подальшому вся селекційно-племінна робота з вівцями цього типу була спрямована на отримання скоростиглих м'ясо-вовнових овець у типі корідель, які характеризувалися такими показниками:

великі тварини з міцним кістяком та добрими м'ясними формами;

спина, попереки, крижі широкі, добре обмускулені, голова широка, хоча і невеликих розмірів. Тварини безскладчасті, барани та матки – комолі;

жива маса баранів 80–90 кг, баранів-річників – 46–50, маток – 50–55, ярок – 38–42 кг. Довжина вовни у дорослих овець 11–12 см, молодняку – 14–16 см; тонина вовни – 58–56 якості (26–30 мкм). Настриг митої вовни від баранів-плідників 5,0–5,5 кг, баранів-річників – 2,6–3,0 кг, вівцематок – 2,3–2,7, ярок – 2,0–2,2 кг;

плодючість вівцематок висока – 125–130 ягнят на 100 маток;

вовна однорідна, штапельної будови, добре вирівняна за довжиною, товщиною волокон у штапелі та руні, з правильною і чітко вираженою звивистістю, високою якістю жиропоту білого кольору.

Завдяки цілеспрямованій племінній роботі чисельність овець бажаного типу у 1990 році у КСП «Вперед» становила понад 10 тис. голів. Але, не зважаючи на племінну цінність цього генофонду до 2000 року було

збережено лише 650 голів, у тому числі 423 вівцематки, 15 баранів-плідників, 5 баранчиків, 207 ярок річного віку та ягнята поточного року народження [3]. правонаступником цього поголів'я стало ТОВ «Шаролезька вівця».

У 2000 році ці вівці при апробації були занесені до внутрішньопородного дніпропетровського типу асканійської м'ясо-вовнової породи овець.

Для економічно вигідного утримання і розведення овець необхідно у стаді мати не менше 900–1000 вівцематок, що дає змогу сформувати оптимальну технологічну структуру. Зважаючи на цей чинник, ТОВ «Шаролезька вівця» у 2000 році придбало частину репродуктивного поголів'я у ТОВ «АФ Самарська» Новомосковського району та ТОВ «Південне» Криничанського району. Придбані вівці мали чималу племінну цінність, оскільки були отримані шляхом перетворювального схрещування згідно з методикою, що була розроблена у племзаводі «Руно» Криничанського району, при створенні асканійської м'ясо-вовнової породи, де інтенсивно використовувались новозеландські кориделі (румунська популяція). Про продуктивність та стан селекційних ознак цієї популяції свідчать такі показники. Жива маса вівцематок у ТОВ «Вперед» становила 50,8 кг, ТОВ «АФ Самарська» – 56,6 кг, а у ТОВ «Південне» – 52,5 кг. Молодняк поточного року народження віком 100 днів мав живу масу на рівні 16–18 кг, залежно від статі. Вівцематки мали достатньо високий рівень вовнової продуктивності – 3,93–4,01 кг немітої вовни при виході чистого волокна 59,3–60,5 %.

Отже, все репродуктивне поголів'я мало напівтонкорунний напрям продуктивності, тому подальшу селекцію овець проводили за чистопородного розведення задля консолідації поголів'я за основними господарсько корисними ознаками. При формуванні бажаного типу овець за вовною продуктивністю, використання баранів-плідників проводили диференційно: вівцематок з тонкою вовною запліднювали баранами, які мали тонину вовни 56–50 якості, а кросбредних маток – баранами 58–56 якості.

Відповідно до Наказу Міністерства аграрної політики України і Академії аграрних наук від 22.02.2002 р. № 54/47 підприємству був наданий статус репродуктора асканійської м'ясо-вовнової породи дніпропетровського типу № 391 і на конкурсній основі підприємство було занесено до Державної програми селекції у тваринництві і рослинництві на підприємствах агропромислового комплексу.

Сучасне стадо овець дніпропетровського типу асканійської м'ясо-вовнової породи має продуктивні показники, які перспективно вирізняють їх від інших внутрішньопородних типів. Це тварини міцного типу конституції, з добрими м'ясними формами і чітко вираженим напрямом продуктивності. Основні продуктивні показники овець АМД наведено в табл. 1.

Показники табл. 1 свідчать, що барани-плідники АМД за продуктивністю узгоджуються з вимогами стандарту для елітних тварин м'ясо-вовнового напрямку продуктивності. Вони характеризуються значною живою масою ($88,6 \pm 3,71$ кг), міцним кістяком, пропорційною тілобудовою і добре вираженими м'ясними формами.

1. Продуктивність і якість вовни овець АМД

Показник	Статеві-вікова група			
	барани-плідники	ремонтні барани	вівце-матки	ярки
Жива маса, кг	88,6±3,71	49,5±2,64	56,3±2,65	43,2±1,83
Настриг вовни, кг:				
в оригіналі	8,20±0,305	5,21±0,145	4,81±0,134	4,32±0,142
чистої	5,1±0,287	3,04±0,085	2,82±0,076	2,44±0,081
Вихід митого волокна, %	62,2	58,4	58,6	56,5
Природна довжина, см	14,3±0,50	16,3±0,62	11,8±0,35	15,3±0,68
Істинна довжина, см	17,70±0,43	19,36±0,72	15,55±0,53	18,92±0,77
Якість вовни, гол., %				
50	11,7	4,0	11,0	6,0
56	79,5	67,0	65,0	71,0
58	8,8	29,0	24,0	23,0
Тонина вовни, мкм	28,8±0,17	27,5±0,18	27,3±0,09	26,8±0,14
Міцність вовни, км	10,1±0,45	9,7±0,38	9,5±0,39	9,1±0,50
Густота вовни, тис. шт./см ²	2921±119	3269±95	3495±101	3609±141

Настриг вовни в оригіналі високий – 8,2 кг, з виходом митого волокна – 62,2 %. Вовна біла, густа і вирівняна за довжиною та товщиною. Середня довжина вовни 14,3±0,50 см, жиропіт – білий. Якість вовни перебуває у межах 50–58 якості. Руна штапельної будови.

Середній настриг вовни ремонтних баранів становив 5,21 кг, при виході 58,4 %.

За своїми господарсько корисними ознаками і типом тілобудови матки є типовими представницями дніпропетровського типу асканійської м'ясо-вовнової породи. Так, їх середня жива маса перебувала на рівні 56,3±2,65 кг, настриг немитої вовни – 4,81±0,134 кг, при виході чистого волокна – 58,6 %. Природна довжина вовни – 11,8±0,35 см, її тонина перебувала у межах 50–58 якості.

Плодючість вівцематок АМД коливається у межах 126–130 %. У середньому жива маса новонароджених ягнят – 3,8–4,2 кг, при відлученні (4 міс.) – 23,5–25,6 кг залежно від статі.

Нашими дослідженнями встановлено, що у постнатальний період розвитку ягнята АМД мали високу життєздатність та збереженість – на рівні 96,8 % при відлученні.

До моменту першого парування (8–9 місяців) жива маса ярок у ТОВ “Шаролезька вівця” становила 80–82 % від живої маси дорослих маток, що свідчить про добрий фізіологічний стан репродуктивного поголів'я.

Багаточисельними дослідженнями встановлено, що м'ясна продуктивність овець, її кількісні та якісні показники значною мірою залежать від умов їх годівлі та вирощування. Разом з цим, на ці показники впливає і спадковість. Про що свідчать значні відмінності тварин одного і того ж виду, але різних порід щодо скоростиглості, виходу туші, оплати корму і т.д. Забійні якості баранчиків АМД у різні вікові періоди наведено в табл. 2.

Показники табл. 2 свідчать, що маса туші баранчиків АМД у 4-місячному віці становить $9,77 \pm 0,23$ кг, у 6-місячному – $12,82$, 8-місячному – $18,22$, а у 12 місяців – $20,62$ кг.

Слід зазначити, що у тушах баранців встановлено відносно невисокий вміст внутрішнього жиру – $0,32$ – $0,82$ кг.

Туші всіх забитих баранців належали до першої категорії за вгодваністю згідно з ГОСТ 7596-81, оскільки мали добре розвинену мускулатуру і зовнішній вигляд. За візуальною оцінкою туші баранців характеризувалися гарним товарним виглядом, за формою вони масивні, округлі та глибокогруді.

2. Забійні якості баранців АМД, n = 3

Показник	Вік, міс			
	4	6	8	12
Передзабійна жива маса, кг	$24,86 \pm 0,55$	$31,48 \pm 0,81$	$41,24 \pm 0,54$	$47,25 \pm 0,56$
Маса туші, кг	$9,77 \pm 0,23$	$12,82 \pm 0,47$	$18,22 \pm 0,41$	$20,62 \pm 0,41$
Вихід туші, %	39,30	40,72	44,2	43,64
Вміст внутрішнього жиру, кг	$0,32 \pm 0,05$	$0,65 \pm 0,06$	$0,59 \pm 0,11$	$0,82 \pm 0,08$
Забійна маса, кг	$10,09 \pm 0,28$	$13,47 \pm 0,53$	$18,81 \pm 0,53$	$21,44 \pm 0,49$
Забійний вихід, %	40,59	42,78	45,61	45,38
Маса м'якоті, кг	$7,31 \pm 0,21$	$9,88 \pm 0,42$	$14,07 \pm 0,35$	$16,42 \pm 0,34$
% до маси охолодженої туші	75,99	78,35	78,2	80,61
Маса кісток, кг	$2,31 \pm 0,06$	$2,73 \pm 0,12$	$3,93 \pm 0,16$	$3,95 \pm 0,24$
% до маси охолодженої туші	24,01	21,65	21,80	19,39
Коефіцієнт м'ясності, %	3,16	3,62	3,58	4,16

Результати морфологічного аналізу свідчать, що у баранців маса м'якоті у 4-місячному віці становила 75,99 % до маси охолодженої туші, в 6-місячному – 21,65, 8-місячному – 21,8, а у 12-місячному – 80,61 %, за достатньо високого коефіцієнта м'ясності. Всі ці показники свідчать про скоростиглість молодняку і можливість реалізації на м'ясо у ранньому віці.

У господарстві впродовж останніх 10 років проводиться селекційно-племінна робота, спрямована на підвищення м'ясної продуктивності, скоростиглості і збільшення плодючості овець.

За використання баранів-плідників АМД на матках у товарних господарствах різних форм власності отримують нащадків з хорошими м'ясними якостями, підвищеною плодючістю та вовною продуктивністю. Для збереження та збільшення чисельності цінного генофонду цієї породи і використання її як поліпшувача низькопродуктивних овець у господарствах Дніпропетровської області, створено племінний репродуктор на базі ТОВ «Шаролезька вівця».

Висновок

Стадо овець дніпропетровського типу асканійської м'ясо-вовнової породи племінного репродуктора ТОВ «Шаролезька вівця» поєднує високу м'ясну та вовнову продуктивність і за основними господарсько корисними ознаками узгоджується з вимогами, щодо напівтонкорунних скоростиглих м'ясо-вовнових порід овець.

Список літератури

1. Буркат В.П. Вівчарство України / Буркат В.П. – Київ.: Аграрна наука, 2006.
2. Ульянов А.Н. Овцеводство / А.Н. Ульянов. – Краснодар, 2004. – 508 с.
3. Шуваєв В.Т. Развитие овцеводства в современных условиях. Шляхи розвитку тваринництва в ринкових умовах (матеріали науково-виробничої конференції) / В.Г. Шуваєв. – Дніпропетровськ, 2001. – С. 46–48.

Исследованиями установлена целесообразность использования овец днепрпетровского типа асканийской мясо-шерстной породы в условиях центрального региона Украины с целью получения разнообразной продукции высокого качества.

Овцы, днепрпетровский тип, селекция, продуктивность.

In Dnipropetrovsk researches were established the expedience of using Askanian meat and wool breed of sheep in conditions of the central part of Ukraine with the aim to take out the versatile and high-quality production.

Sheep, Dnipropetrovsk type, selection, production.